

Avdelningen för analys
Axel Fors
axel.fors@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet

Socialstyrelsens yttrande över Effektiv och behovsbaserad digital vård (Ds 2023:27)

Socialdepartementets diarienummer S2023/02604

Socialstyrelsen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag och delar utredningens bedömningar. De rekommendationer som lämnas till regionerna är i huvudsak välavvägda och myndigheten bedömer att det är angeläget att de tas omhand av huvudmän och vårdgivare för att vården ska bli mer jämlik, ges efter behov och att resurserna i vården ska användas effektivt.

Särskilt om vissa förslag

10.3 Begreppet distanskontakt definieras

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag. Socialstyrelsen anser att det är angeläget att definitionen följer den definition som finns i Socialstyrelsens termbank.

10.4 Skyldighet att erbjuda patienter distanskontakter

Socialstyrelsen är positiv till utredningens förslag att vård i första hand ska erbjudas i form av distanskontakt. Myndigheten anser dock att utformningen av författningstexten bör övervägas ytterligare. Utredningen anför i skälen för förslaget att ”inom framför allt den öppna vården (primärvård och annan öppen specialiserad vård) bör patienter alltid kunna erbjudas besök på distans – video, telefon, chatt eller i annan form – om det bedöms lämpligt ur ett medicinskt perspektiv” (s.138). Detta synsätt delar Socialstyrelsen men menar att formuleringen ”nödvändigt att vården utförs genom fysisk kontakt” alltför hårt kan styra bort från fysiska möten för de patienter som föredrar eller behöver en fysisk

kontakt. Socialstyrelsen anser att det är angeläget med ökad användning av distanskontakter men vill understryka att omställningen behöver genomföras med beaktande av en personcentrerad vård.

När det gäller utredningens bedömningar anser Socialstyrelsen att det är angeläget att det görs likartade bedömningar över landet för när hälso- och sjukvård är lämpligt att ges i form av kontakter på distans. Socialstyrelsen anser att uppdraget bör avse lämplighet ur flera dimensioner såsom behandlingsresultat, patient-säkerhet, personcentrering och resursanvändning. Det är angeläget att uppdraget omfattar både primärvård och specialiserad öppenvård.

Socialstyrelsen anser att det är angeläget med mer forskning på området men också att regionerna inom ramen för kunskapsstyrningen bidrar till att ta fram stöd för en jämlik god vård på distans inom primärvård och övrig öppenvård.

Socialstyrelsen vill framhålla vikten av att lyfta fram de situationer och grupper som riskerar att hamna i utanförskap på grund av att de inte kan tillgodogöra sig digitala tekniker och tjänster.

Digitaliseringen kan också mobilisera den enskildes medverkan och möjlighet att själva boka tider via webben och därmed bidra till att avlasta administrativa funktioner inom hälso- och sjukvården. Dock behöver alternativa vägar, som till exempel telefonkontakt, säkerställas för att undvika att ett digitalt utanförskap skapas för till exempel personer med en demenssjukdom.

Socialstyrelsen ställer sig positiv till rekommendationen att privata vårdgivare bör ges möjlighet att verka från regionernas digitala plattformar, inklusive 1177 Direkt, eftersom det ökar patientsäkerheten genom att tillgången till patientinformation underlättas.

10.4.1 Regionerna bör möjliggöra etablering av digitala vårdgivare inom öppen specialiserad vård

Socialstyrelsen är positiv till utredningens rekommendation att regionerna bör möjliggöra etablering av digitala vårdgivare.

10.5 Utomlänsvård genom distanskontakt ska föregås av en adekvat behovs- och lämplighetsbedömning

Socialstyrelsen bedömer att den föreslagna ordningen är motiverad och rimlig utifrån syftet att säkerställa att vårdens resurser fördelas efter behov.

Socialstyrelsen delar bedömningen att partnerskapet till stöd för kunskapsstyrningen inom hälso- och sjukvård bör utforma kriterier för behovs- och lämplighetsbedömningen. Genom partnerskapet finns förutsättningar för att regionernas bedömningar blir likvärdiga vilket i sin tur främjar en mer jämlik vård över landet.

10.6 Patienten ska betala hemregionens patientavgift

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget att patienten ska betala hemregionens patientavgift. En ordning där avgifter skulle styra mot digital utomlänsvård skulle riskera att försvåra omställningen till en mer samordnad god och nära vård.

10.7 Ersättningsfrågor

Socialstyrelsen tar inte ställning till de enskilda delarna i rekommendationerna men konstaterar att ersättningen till utförare av tjänster på distans i större utsträckning påverkar hälso- och sjukvården på systemnivå i hela landet än vad som gäller ersättning vid fysiska besök. Det är därför särskilt angeläget att regionerna samverkar kring ersättningsfrågorna för att undvika oönskade effekter för patienterna.

10.8 Tydligare krav och uppföljning

Socialstyrelsen är positiv till rekommendationen att regionerna bör ställa tydliga krav på sina vårdvalsaktörer vid användning av underleverantörer. En god och nära vård förutsätter att dokumentationen om en patient kan delas effektivt mellan berörda vårdgivare och att de fasta vårdkontakterna får förutsättningar att sköta sina samordningsuppgifter.

Socialstyrelsen är positiv till rekommendationen att regionerna bör verka för att digitala underleverantörer fullt ut ska kunna använda NPÖ, det vill säga vara både producenter och konsumenter av patientinformation. Det förutsätter i sin tur att regionerna följer rekommendationen i avsnitt 10.4 att privata vårdgivare bör ges möjlighet att verka från regionernas digitala plattformar. Om det inte är möjligt att ansluta till regionernas digitala plattformar kan investeringskostnaderna för många företag i praktiken bli ett etableringshinder.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Olivia Wigzell. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Natalia Borg och Pär Ödman samt enhetschefen Maria State deltagit. Utredaren Axel Fors har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Oliva Wigzell

Axel Fors